

До разової спеціалізованої вченої ради
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
доктору педагогічних наук, професору
Мурановій Наталії Петрівні

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, доцента,
заступника директора з наукової роботи
Інституту вищої освіти НАПН України

Скиби Юрія Андрійовича

на дисертацію

Непийпи Наталії Дмитрівни

«Розвиток тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Актуальність теми. В умовах посилення глобальної конкуренції на ринку освітніх послуг університети значну увагу надають професійному розвитку викладачів. Пошук і розширення інструментарію професійного розвитку викладачів, зокрема інноваційних технологій сприятиме підвищенню конкурентоспроможності університетів, що є актуальною проблемою.

Актуальність теми дослідження підтверджується низкою нормативно-правових актів, зокрема Законами України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу» (2024), та міжнародними стратегічними документами – Римським комюніке (2022), Тиранським комюніке (2024), у яких наголошується, що освітні траєкторії мають бути гнучкими, належним чином реалізованими із забезпечення якості, ключову роль у цьому процесі має відігравати викладач із розвинутою здатністю до співпраці, комунікації, емпатії та мотивування здобувача вищої освіти до реалізації особистісного потенціалу.

У міжнародному освітньому просторі розвиток тьюторських практик також розглядається як важливий чинник модернізації університетської освіти. Досвід країн, які активно впроваджують тьюторинг, засвідчує, що завдяки цієї технології можна визначити залежність між освітніми результатами здобувачів вищої освіти та розвитком держави.

Актуальність посилює й той факт, що дисертація є складовою науково-дослідної роботи Центрального інституту післядипломної освіти «Трансформація професійного розвитку педагогічних працівників і викладачів в умовах відкритого університету післядипломної освіти» (номер державної реєстрації НДР 0120U104637).

Таким чином, дисертаційне дослідження Непийпи Наталії Дмитрівни спрямоване на розв'язання актуальної науково-прикладної проблеми щодо

розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти та створення додаткових можливостей для їхнього професійного розвитку.

Наукова новизна результатів дисертації

У дисертації вперше розроблено і обґрунтовано технологію розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти; визначено зміст професійного розвитку викладачів університетів у контексті розвитку їхньої тьюторської компетентності в умовах відкритої освіти; розроблено й експериментально перевірено структурно-функціональну модель впровадження авторської технології розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти; виокремлено й систематизовано основні особливості, тенденції та чинники розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти з урахуванням процесів цифровізації, індивідуалізації, демократизації та трансформації професійної ролі викладача; подано авторське тлумачення поняття «тьюторська компетентність викладача університету» тощо.

Практичне значення результатів дисертації полягає в розробленні та впровадженні у закладах вищої освіти технології та структурно-функціональної моделі розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти.

В освітньому процесі університетів можуть бути використані розроблені особисто здобувачкою: діагностичний інструментарій (критерії, показники, рівні, методи оцінювання), для визначення рівня сформованості тьюторської компетентності викладачів та моніторингу динаміки її розвитку; навчально-методичні матеріали, практичні рекомендації та алгоритми, спрямовані на підготовку викладачів до реалізації тьюторського супроводу здобувачів вищої освіти в умовах відкритої освіти.

Одержані результати дослідження можуть бути використані в системі професійного розвитку, підвищення кваліфікації та науково-методичного супроводу викладачів університетів.

Упровадження результатів дослідження сприятиме підвищенню якості освітнього процесу, розвитку індивідуалізованого навчання, професійної мобільності викладачів університетів та ефективності реалізації принципів відкритої освіти.

Основні положення та результати дослідження впроваджено в освітній процес: Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій (акт впровадження від 11.05.2026 р.); громадської організації «Толока» (довідка від 02.02.2026); Східноукраїнського національного університету імені Володимир Даля (довідка № 360\01 від 13.05.2026); Українського інституту імені Франкл (довідка від 28.05.2026); Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (довідка № 758 від 21.05.2026);

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій сформульованих в дисертації

Дисертаційне дослідження присвячена вирішенню актуального науково-прикладного завдання, спрямованого на розвиток тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти та підвищення їхньої професійного рівня.

Уважаємо, що дисертаційне дослідження Непийпи Наталії Дмитрівни є комплексним і логічно завершеним. Науковий апарат дисертації представлено коректно, що підтверджується логічним взаємозв'язком між об'єктом, предметом, метою та завданнями дослідження. Достовірність отриманих результатів забезпечена використанням комплексу взаємопов'язаних теоретичних і емпіричних методів. Висока обґрунтованість наукових висновків базується на всебічному аналізі значної джерельної бази, а також апробації матеріалів дослідження під час наукових заходів різного рівня як в Україні. Участь дисертантки в експериментальних дослідницьких програмах сприяла підтвердженню новизни та достовірності загальних висновків дисертаційного дослідження.

Оцінка повноти викладу наукових положень, висновків та рекомендацій у опублікованих працях

Основні наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження достатньо повно викладені у 14 наукових працях, опублікованих здобувачкою. Серед них 3 статі у наукових фахових виданнях України, 6 статей у закордонних виданнях та 5 праць апробаційного характеру.

Апробація результатів дисертації.

Основні положення та результати дисертаційної роботи доповідалися, обговорювалися та отримали позитивну оцінку на двох міжнародних наукових конференціях, двох всеукраїнських науково-практичних конференціях, одному міжнародному вебінарі та звітних наукових конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів та студентів ДЗВО «Університет менеджменту освіти НАПН України».

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Дисертаційна робота є структурованим, цілком завершеним дослідженням з актуальної проблематики розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти. Рукопис дисертації представлено вступом, трьома розділами, висновками до розділів, загальними висновками, списком використаних джерел, змістовними додатками, що відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Зміст кожного розділу відповідає визначеній меті та завданням дослідження.

У першому розділі здійснено: критичний контент-аналіз наукових джерел, дотичних до проблеми тьюторинга та тьюторської компетентності у відкритій освіті; узагальнення авторських підходів до розуміння і формулювання базових понять дослідження («тьютор», «тьюторинг», «тьюторська компетентність» та ін.); проаналізовано український досвід розвитку тьюторської компетентності

викладачів університетів; здійснено авторське трактування та уточнено категоріально-понятійний апарат дослідження.

Позитивним є факти виокремлення автором (на основі аналізу вітчизняних та зарубіжних наукових досліджень щодо розвитку тьюторської компетентності у відкритій освіті), основних тенденції: зростання інтерес до дослідження тьюторської компетентності в контексті розвитку відкритої освіти; розширення розуміння тьюторської компетентності як комплексної системи знань, умінь і особистісних якостей; акцент на розвитку цифрових компетентностей тьютора; підкреслення важливості емоційного інтелекту та комунікативних навичок тьютора; дослідження ролі тьютора в створенні сприятливого навчального середовища (с. 62).

У другому розділі обґрунтовано зміст та педагогічну технологію розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів; розроблено модель впровадження технології розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів та запропоновано критерії й показники для оцінювання рівня сформованості цієї компетентності.

Позитивним є те, що автор дотримуючись принципів педагогічного моделювання та проектування обґрунтувала системну педагогічну технологію, яка охоплює чотири послідовні та взаємопов'язані етапи (діагностичний, актуалізуючий, моделюючий, рефлексивно-коригувальний).

Технологію розвитку тьюторської компетентності викладачів визначено як структурну цілісність циклічно взаємопов'язаних дієвих компонентів зі збереженням власних сутнісних характеристик, інтеграція яких забезпечує розвиток тьюторської компетентностей викладачів. Водночас Н.Д.Непийпа висвітлила специфіку роботи з викладачами ЗВО: опора на наявний досвід, трансформація ролі викладача від слухача до суб'єкта, орієнтація на самоосвіту, індивідуальні освітні запити та супровід у форматі наставництва/консультування.

Крім того, розроблено структурно-функціональну модель розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти, яка поєднує цільовий, теоретико-методологічний, змістово-технологічний, організаційно-діяльнісний (процесуальний) та результативний компоненти.

Для оцінювання сформованості тьюторської компетентності викладачів виділено рівні: низький, середній, високий. Проте недостатньо розкрито, які саме показники та скільки балів відповідають кожному рівню.

Водночас дискусійним є питання щодо об'єктивності вимірювання комунікативного компонента викладачів, зокрема, які саме шкали чи критерії використано під час оцінювання комунікативної гнучкості викладача.

У третьому розділі представлено процес проведення та оцінювання результатів педагогічного експерименту, під час якого доведено ефективність технології розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти.

Проведений Н.Д. Непийпою педагогічний експеримент підтвердив позитивну динаміку розвитку тьюторської компетентності в експериментальних групах. Результати експериментального дослідження підтверджені методами математичної статистики, а саме використанням t-критерію Стюдента для

залежних вибірок і незалежних вибірок, коефіцієнта кореляції Пірсона, а також контент-аналізу есе та рефлексивних завдань. Отже, результати педагогічного експерименту засвідчили статистично значуще зростання рівнів сформованості тьюторської компетентності у викладачів експериментальних груп, що свідчить про ефективність запропонованої технології.

У загальних висновках відображено основний зміст роботи та підтверджено досягнення мети шляхом вирішення поставлених завдань.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Непийпи Наталії Дмитрівни, маю висловити деякі зауваження та побажання:

1. У підрозділі 1.1. автором представлено розроблений категоріально-понятійний апарат дослідження, зокрема сформульовано такі поняття, як «тьюторство» і «тьюторинг» та наведено визначення терміна «коучинг» з англomовного словника, зазначаючи, що за змістом це «тьюторство» (с. 36). Проте поняття коучинг та тьюторинг в англomовній традиції мають чітке розмежування, і заміна одного іншим для пояснення українських еквівалентів є некоректною.

2. У представленій структурно-функціональній моделі на рис.2.1 подано підходи та концептуальні підходи, на думку автора, у чому між ними відмінності?

3. На наш погляд, автор акцент робить на використанні безкоштовних інструментів, зокрема Google Classroom та Google Forms, що фрагментарно тільки відповідає концепції «відкритої освіти». Доцільно було б розширити лінійку цифрових сервісів (Moodle, LMS ЗВО, сервіси мікронавчання, таск-менеджери, сервіси дошок Miro/Padlet тощо) та розкрити роль цифрових технологій у моніторингу рівня сформованості тьюторської компетентності, розробленні управлінських комунікаційних процесів тощо.

4. У дисертації наголошується що розвиток тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти має свої особливості. У чому полягає відмінність розвитку тьюторської компетентності в умовах відкритої освіти від аналогічного розвитку в умовах традиційного підвищення кваліфікації викладачів університетів?

5. Чи враховувалася під час формування вибірки специфіка профілю закладів вищої освіти (наприклад, класичні, технічні, педагогічні чи медичні університети)? Які критерії було покладено для відбору «наставників»?

Оскільки проведений педагогічний експеримент передбачав дослідження професійного розвитку викладачів як тьюторів, варто було б у тексті рукопису, або в додатках до дисертації надати для ЗВО, які впроваджуватимуть тьюторинг, конкретні інструктивні поради щодо проведення супервізійних зустрічей тьюторів.

6. У дисертації доцільно було б зменшити обсяг загальних висновків, крім того зустрічаються стилістичні, граматичні та термінологічні помилки.

Водночас висловлені побажання та зауваження жодним чином не зменшують наукової та практичної цінності проведеного автором науково-педагогічного дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку

дисертації. Дослідження містить суттєві теоретичні й практичні напрацювання, має прикладне значення для розвитку педагогічної теорії та освітньої практики.

Зазначені зауваження та побажання мають переважно уточнювальний та дискусійний характер. Вони не применшують наукової новизни й практичної цінності отриманих результатів і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційне дослідження Непийпи Наталії Дмитрівни на тему «Розвиток тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти», є завершеною кваліфікаційною роботою, що містить нові науково обґрунтовані результати у галузі знань 01 «Освіта, педагогіка». Теоретичне та практичне значення одержаних результатів не викликає сумнівів. Дисертація повністю відповідає вимогам, встановленим Порядку присудження ступеня доктора філософії...

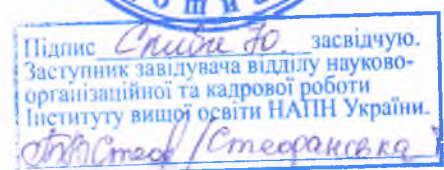
Висновок про присудження наукового ступеня

Уважаю, що дисертаційне дослідження здобувачки ступеня доктора філософії Непийпи Наталії Дмитрівни на тему «Розвиток тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти», виконане на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є завершеним науковим дослідженням, сукупність теоретичних і практичних результатів якого забезпечує розв'язання наукового завдання та має істотне значення для галузі знань 01 «Освіта, педагогіка», спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки». Дисертація за актуальністю, науковою новизною та практичною значущістю повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, визначеним у пп. 6–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувачка Непийпа Наталія Дмитрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань галузі знань 01 «Освіта, педагогіка», спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, доцент,
заступник директора з наукової роботи
Інституту вищої освіти НАПН України

31.04.2026